СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація
"Svoboda", 81-83 Grand St.
Jersey City, N.J. 07303
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюзу: (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250
(212) 227-5251

РІК LXXXII. Ч. 198. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. СЕРЕДА, 22-го. ЖОВТНЯ 1975 ЦЕНТІВ 20 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. WEDNESDAY, OCTOBER 22, 1975 No. 198. VOL. LXXXII.

ПРЕДСТАВНИКИ ФЕДЕРАЛЬНОГО І ПРОВІНЦІЙНИХ УРЯДІВ ТА 20,000 НАРОДУ ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ВІДКРИТТІ ПАМ'ЯТНИКА ЛЕСІ УКРАЇНЦІ В ТОРОНТІ

Торонто, Канада („Гомін України" — телефоном). — Представники федерального і провінційних урядів, репрезентанти багатьох українських крайових і місцевих установ, видатні особистості канадського і українського світу та 20,000 народу взяли участь у дводенних врочистостях відкриття пам'ятника Лесі Українці в одному з парків Торонта минулої суботи і неділі, 18 і 19-го жовтня.

Урочистість почалася в суботу, 18-го жовтня, святковим вечером в приміщеннях готелю „Фор Сізон Шератон". Чотириста осіб заповнили залю. Пані Софія Процюк, член Ділового Комітету, привітала гостей та офіційно відкрила святковий вечір. Молитву провів Торонтський Владика Ізидор Борецький а вечеру закрив молитвою митрофорний протоієрей Михайло Боднарчук.

Між почесними гостями були сестра Лесі Українки проф. Ізидора Борисова, провінційний міністер культури і розваг Роберт Велс із своїм асистентом, автор пам'ятника скульптор Михайло Черешньовський та представники багатьох громадських, церковних, організацій та установ.

Програмою вечора проводила мґр Ганна Троян. Міністер Р. Велс з нагоди цих урочистих днів у Торонті наголосив значення культурної спадщини. Колишній міністер Іван Яремко прочитав лист від прем'єра Онтаріо Вільяма Дейвіса. Слово до присутніх мали проф. Ізидора Борисова, рідна сестра Л. Українки, та скульптор М. Черешньовський, якого присутні спонтанно вітали на залі, а головну промову виголосила професор Торонтського університету Оксана Кибальченко-Борецька. Мистецьку програму переплітали запрошені до слова: Леся Ґреґорі від канадської Жіночої Ради, радний Василь Бойчук від управління міста, мґр Ірина Пеленська від Комітету 100-річчя народин Л. Українки, Анастазія Семанюк від Союзу Українок Канади, Марія Долішна від Ліґи Українських Католицьких Жінок, Ольга Заверуха від головної управи ОЖ ЛВУ, письменник Улас Самчук, д-р Б. Стебельський від Канадського НТШ, д-р Д. Жидович від місцевого відділу КУК, Ганна Барвінь від місцевого відділу Комітету Жінок Канади.

У мистецькій програмі виступали: сопрано Елеонора Вербинець, при фортепіяновому супроводі У. Вечерняк, Степанія Шанко з рецитацією твору Л. Українки, присвячуючи її українським політв'язням; молодий скрипаль А. Василюшко, квартет „Верховина" під мистецьким керівництвом О. Глібович, при фортепіяні С. Клос.

Неділя, 19 жовтня була великим українським днем в Торонті. Около 20,000 українців Торонта та інших осередків українського життя в Канаді заманіфестували свою любов і пошану до Лесі Українки з нагоди відкриття і посвячення її пам'ятника роботи скульптора М. Черешньовського з Америки. Величність і значення події підкреслив Владика Михаїл, Митрополит Української Греко-Православної Церкви в Канаді, який закликав до вірности ідеям й ідеалам цієї визначної української поетеси.

Після Молебню в наміренні українського народу, що його відслужили численне духовенство Української Греко-Православної Церкви

під проводом Владики Михаїла, та Української Католицької Церкви під проводом Владики Ізидора Борецького, відбулося фактичне відкриття пам'ятника Лесі Українки, що його доконав федеральний міністер праці Джон Мунро, який відає справами багатокультурности, в асисті проф. Ізидори Борисової і голови Центрального Комітету Союзу Українок Канади, п-і Ярослави Іванчук. Міністер Мунро в

(Закінчення на стор. 4-ій)

Спом'янули св. п. д-ра Степана Витвицького, Президента УНР у 10-річчя смерти

Бавнд Брук. — В суботу 18-го жовтня коло могил сл. п. президента УНР д-ра Степана Витвицького та його дружини Мелянії відправлено Панахиду за спокій спочилих 10 років тому сл. п. д-ра Витвицького та 12 років тому — Мелянії з Стельмахових Витвицької. Панахиду відправив о. Франко Істочин, якому прислужував проф. Іван Палинвода. Численно зібрана родина та їх найближчі приятелі, після молитов коло заквітчаних осінніми квітами могил, зібралися разом біля Тризни в парафіяльній залі Церкви - Пам'ятника, де в щирих і сердечних спогадах згадували Спочилих.

Св.п. д-р Степан Витвицький Президент УНР в екзилі

Син покійного Президента, д-р Ігор Витвицький, дякував зібраним за приїзд на цвинтар та за участь у Панахиді і поінформував, що цього ж дня відбулися поминальні Богослуження за спокій душ спочилих Президента і пані Витвицьких у соборі св. Софії в Римі, в церкві св. Йосафата в Глен Ков, Н. Й., та в церкві св. Юра в Ню Йорку, — всі в католицькому обряді, а в неділю, 19-го жовтня Служба Божа і Молебень в українському православниму соборі св. Володимира в Ню Йорку.

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕГАЦІЯ З БЕЛЬГІЇ ПРОХАЄ ЕВРОПЕЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ ВИСТУПИТИ В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ В СССР

Брюсель, Бельгія (СПС). — 30-членна українська делеґація представників крайових управ громадських організацій та їх клітин з цілої Бельгії, під керівництвом голови ЦУ СУМ, члена Президії КОУГЦУ та ген. секретаря ГРУГОБ і УДК — мґра О. Коваля, відвідала 14 жовтня ц.р. Европейський Парлямент в Страсбурзі. Ця візита відбулася на запрошення бельгійських парляментаристів завдяки нашим приятелям пані Л. Маєз та П. Овердена з рамени Українського Культурного Осередку у Вам.

Всі учасники делеґації поклали свої підписи під петицією в обороні українських політичних в'язнів в СССР, покликаючись на підписаний в Гельсінках договір, в якому сторони підтвердили принципи основних людських прав, а державипідписувачі взяли формальне зобов'язання їх придержуватись і респектувати.

Петиція звертає увагу Европейського Парляменту на постійне порушування людських прав урядом СССР, зокрема у відношенні до України, де виарештовано тисячі інтелектуалістів, що стали на захист української мови і культури, церкви та державної незалежности. Імена В. Мороза, Л. Плюща, В. Чорновола, І. Світличного, Ю. Шухевича, С. Караванського, Е. Сверстюка, І. Калинця, В. Стуса вже відомі цілому культурному світові. Їх жорстоко покарано за те, що виступали проти русифікації України, насаджування державного атеїзму та поліційної контролі приватного і родинного життя громадян поневоленої України.

В цьому Міжнародному Році Жінки в своїй петиції делеґація звертається до держав-членів Европейського Парляменту з проханням вимагати від СССР звільнення жінок політв'язнів, яких безправно — жорстоко покарано. Ті жінки повинні бути якнайскоріше звільнені і повернутись до своїх родин та залишених без батьківської опіки дітей. До петиції долучено документацію про жінок-політичних в'язнів, як Ірина Стасів-Калинець, Ніна Строката - Караванська, Ірина Сеник, Надя Світлич-

(Закінчення на стор. 4-ій)

СОВЄТСЬКИЙ ОКУПАЦІЙНИЙ РЕЖИМ НИЩИТЬ ВСІ АСПЕКТИ ІДЕНТИЧНОСТИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ — ДОКАЗУВАВ Д-Р А. ЗВАРУН ТРИБУНАЛОВІ МІЖНАРОДНИХ ПЕРЕСЛУХАНЬ САХАРОВА

Копенгаґен, Данія. (УІС „Смолоскип") — телефоном. В неділю, 19 жовтня, перед Міжнародним Трибуналом Переслухання Сахарова в будинку данського парляменту пролунали слова: „Я уроджений українець і громадянин З'єднаних Стейтів Америки. Велика кількість совєтських політичних в'язнів є українцями. Нікому з них не дозволено еміґрувати, ніхто з них не може брати участи в цих Переслуханнях, хтось мусить говорити в їхньому імені". Це були слова д-ра Андрія Зваруна, 32-річного мікробіолога який був одиноким українським свідком на тих історичних Переслуханнях в столиці Данії.

„Ціллю цього свідчення — продовжував д-р А. Зварун — не є представлення специфічних порушень людських прав в Українській ССР. Ціллю цього свідчення є викриття совєтського інтернаціоналізму, який запляновамий на знищення кожного аспекту національної ідентичности української нації".

Парлямент Данії, за згодою данського уряду, передав будинок для Переслухання під умовою, що Переслухання багатьох свідків, в більшості бувших політичних в'язнів з СССР, які були ув'язнені в останніх десяти роках, не будуть мати політичного характеру. Свідчення ці, з передумовою організаторів загального Комітету, мали бути сконцентровані над порушенням людських прав, релігійними переслідуваннями і переслідуваннями окремих національностей в СССР. Всі свідки, члени трибуналу і організатори устійнили, що людські права є заразом національними правами і навпаки — права національні є людськими правами. Обидва питання становлять одну цілість і їх не можна роздвоїти. Згідно з умовами і передумовами організаторів, представник „Смолоскипу" д-р А. Зварун побудував свої свідчення. У зв'язку з обмежиним часом (10-12 хвилен) до свідчення д-ра А. Зваруна були включені додатки і фотографії. „Переслідування національностей в СССР: положення в Українській ССР" — це був заголовок свідчень д-ра А. Зваруна і вони були поділені на чотири частини: 1) переслідування української мови, літератури, інтеліґенції; у цій частині свідок говорив про насильне нищення української мови в Україні, вживання російської мови в міністерствах, перехід ряду журналів на російську мову, писання наукових дисертацій в російській мові, навчання у майже всіх високих школах російською мовою, про переслідування студентів і викладачів за їхнє пов'язання з українством, про заборону книжок. До цієї частини включено як додатки: петицію С. Караванського до

Д-р Андрій Зварун

(Закінчення на стор. 4-ій)

ВАСИЛЬ СТУС ВИМАГАЄ СУДУ НАД ВОРОГАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ І ЛЮДСТВА

Ню Йорк. (Пресова Служба ЗП УГВР). — Як уже інформовано, у самвидаві на Україні пошириюється і продісталася за кордон дуже вимовна заява українського поета Василя Стуса, засудженого у вересні 1972 року на п'ять років таборів і три роки заслання. Стуса заарештували за те, що він боронив ув'язненого тоді Івана Дзюбу та заявляв готовість піти у в'язницю за ціну звільнення І. Дзюби. Стус перебуває тепер в Пермському таборі. Передаємо повний текст заяви Василя Стуса п.н. „Я обвинувачую":

Василь Стус

ЗАЯВА ВАСИЛЯ СТУСА

Неодноразово я вже звертався до офіційних установ з проханням притягти до судової відповідальности осіб, які здійснюють масову розправу над представниками цілого покоління української інтеліґенції. Одначе на ці заяви я або взагалі не одержав відповіді, або мені давали прокурорські відповіді не по суті справи (мовляв, засуджений правильно, а тому немає підстав для перегляду справи). Ось чому я змушений звернутися до громадськости, повторивши мотиви, що спонукали мене до цього кроку.

1. У мене, як у багатьох інших, заарештованих у січні 1972 року, а пізніше засуджених, зроблено обшук за провокаційним ордером, підписаним львівським прокурором Малихіним. Підставою для обшуку було названо мою приналежність до т.зв. „справи Добоша." Майже всі жертви чергового каґебістського наскоку, у яких робили обшук на тій самій підставі, ніякого відношення ні до Добоша, ні до його „справи" не мали. Я вимагаю притягти до судової відповідальности осіб, які санкціонували ці обшуки і арешти під фальшивими приводами.

Із самого початку слідства каґебісти в розмовах зі мною про „справу Добоша" навіть не згадували, тому що Добоша я й в очі не бачив ніколи. Суть справи в тому, що сама „справа Добоша" — це дешева фальшивка; вона була придумана для дискредитації заарештованих перед громадськістю, щоб таким чином на деякий час паралізувати появу прилюдних протестів.

Оскільки „справа Добоша" з початку й до кінця є вигадкою, я заявляю: українські процеси 1972 - 73 років велися за аналогією сфабрикованих процесів 30-их років й провадились за допомогою єжовсько - берїівських методів.

Маштаб фальсифікації свідчить про те, що автором цього душегубного сценарія було керівництво КҐБ при Раді Міністрів УССР, тому я звинувачую його у свідомій фальсифікації з метою приховання справжніх злочинів та прилюдної дискредитації людей, репресованих за їхні переконання.

2. Під час обшуку в мене було вилучено майже все написане за 15-17 років літературної роботи: вірші, критичні статті, прозові твори, переклади. Із творів молодих українських літераторів каґебісти вилучили в мене твори Віктора Кордуна, Миколи Холодного, Ігоря Калинця, Григорія Чубая, деякі твори Симоненка, М. Вінграновського, Л. Костенко, І. Драча. Жертвами розбою стали рукописні статті М. Брайчевського, Л. Танюка, І. Дзюби, С. Тельнюка. Було забрано твори українських авторів, які проживають за

(Закінчення на стор. 4-ій)

МІЖНАРОДНІЙ КОМІТЕТ МАТЕМАТИКІВ ВЛАШТОВУЄ ВІЧЕ В ОБОРОНІ Л. ПЛЮЩА

Париж, Франція. — Міжнародний Комітет Математиків для звільнення Леоніда Плюща влаштовує велике публічне віче тут в четвер, 23 жовтня, до участи в якому зголосилося понад 200 математиків, науковців та представників різних міжнародних гуманітарних організацій. Міжнародний Комітет Математиків, який очолюють Генрі Картан, Мішель Бруе і Льорен Шварц, улаштовує віче в порозумінні і при співпраці таких організацій, як Амнесті Інтернешенел, Ліґа Людських Прав і Міжнародна Федерація Людських Прав.

Як відомо, Комітет Математиків влаштував 23-го квітня цього року „Міжнародний День" в обороні Л. Плюща, який приніс справі цього українського математика широкий розголос в цілому світі. Ініціятива для створення Міжнародного Комітету Математиків для звільнення Л. Плюща виринула на Міжнародному З'їзді Математиків, який відбувся у Ванкувері, Б. К., в серпні 1974-го року і в якому взяли участь українські математики ЗСА і Канади. Українські науковці вже під час відкриття з'їзду видвигнули справу Л. Плюща на цьому конґресі, а д-р Андрей Сахаров вислав був телеграму - привітання для учасників, закликаючи їх виступити в обороні Л. Плюща.

Представник Української ССР в Комісії ОН спонзорував антисіоністичну резолюцію

Об'єднані Нації, Н.Й. — Комісія Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй для соціяльних, гуманітарних і культурних справ у п'ятницю, 17 жовтня, подавляючою більшістю голосів проголосувала проєкт резолюції, який твердить, що „сіонізм є формою расизму та расової дискримінації". За цією резолюцією, інспірованою арабськими державами, голосували представники 70-ох країн, 29 були проти, а 27 здержалися від голосування. Коментатори думають, що з уваги на це голосування в Комісії, ціла Генеральна Асамблея також схвалить резолюцію. За цією резолюцією в Комісії голосували арабські країни, майже всі комуністичні держави, крім Румунії, яка здержалася від голосування, кілька латиноамериканських держав, між ними Чіле, Бразилія та Мехіко, багато азійських і африканських країн. Проти цієї резолюції голосували ЗСА, Канада, велика більшість країн Західньої Европи та інші держави вільного світу, а також кілька південноамериканських і африканських держав. Між країнами, які здержалися від голосування, був ряд африканських країн, кілька держав Центральної та Південної Америки і, як згадано, комуністична Румінія.

Делеґація ЗСА ще перед голосуванням в цій Комісії запротестувала проти цієї резолюції, заявляючи, що резолюція формально підтримує антисемітизм і може дуже пошкодити дальшій діяльності ОН. Хоча резолюція не має зобов'язуючого характеру на членів Об'єднаних Націй, то вона є „неморальною" — заявив речник ЗСА. Натомість представник Сирії твердив, що „юдаїзм є тільки релігією, подібно як є християнство та іслям", і не повинен бути пов'язаний із жадною расою чи територією. Сирійський представник твердив, що Ізраїль, який був „створений сіоністами", базований на расизмі і расовій дискримінації.

Спонзорами резолюції, яка тепер передана на розгляд цілої Генеральної Асамблеї ОН, були 20 арабських держав, Куба, Українська ССР, Дагомі, Гінея та Афганістан.

Київське „Динамо" здобуло футбольну „суперчашу" Европи

Київ. — Футбольна дружина київського „Динамо", семикратний чемпіон СССР та минулорічний чемпіон покалістів Европи, здобула т. зв. „суперчашу" Европи, перемагаючи німецьку дружину „Баєрн" у двох змаганнях загальним відношенням воріт 3:0. У перших змаганнях в Мюнхені 9 вересня „Динамо" добилося перемоги 1:0,а у відплатних змаганнях в Києві 6 жовтня, динамівці вийшли переможно 2:0. Усі ворота здобув Олег Блохін, цьогорічний король стрільців найвищої футбольної ліґи СССР. Змагання за „суперчашу" Европи відбулися вперше в історії континентального футболу. За цю чашу змагається чемпіон покалістів Европи, яким стало „Динамо" — Київ минулого року вперше в своїй історії, і переможна дружина з-поміж першунів державних ліґ країн Европи. Цей останній примат здобула минулого року дружина „Баєрн" - Мюнхен.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Ass'n, Inc., 30 Montgomery St., Jersey City, N.J. 07303.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Передплата: на рік — $24.00, на пів року — $12.50, на 3 місяці — $6.50. Для членів УНСоюзу 55 ¢ міс. За кожну зміну адреси — 25 ¢. Чеки і „money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли, незамовлені матеріяли повертаються тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Одне з чергових завдань

На іншому місці в цьому виданні „Свободи" надруковано одержаний з України та проймаючий до глибини душу документ, в якому ув'язнений в Пермському каторжному таборі український поет Василь Стус обвинувачує горезвісне КГБ у найбільших злочинах проти народу та вимагає суду над ним. Так, документ-заяву написав один в'язень, але ледве чи можна б назвати другий подібний голос однієї людини, який був би таким вірним віддзеркаленням думок, переконань і прагнень усього народу. Обвинувачення скероване головно проти катів з КГБ, але фактично воно відноситься до всієї советської системи, яка таку злочинну організацію створила і нею користується та на ній опирає свою владу.

Заява-обвинувачення Василя Стуса далеко не одинокі. Якщо б сьогодні зібрати всі ці документи з України, які були опубліковані тільки протягом цього року у „Свободі", в одну книгу, то це був би вже великий том найбільш автентичних матеріялів про ту народовбивчу советську систему, з якою вільний світ бажає „співіснувати" та підписує з нею всілякі, мовляв, „взаємокорисні" торговельні та інші домовлення, хитро і підступно спрепаровані в Кремлі з єдиною думкою — підкорити собі ввесь світ.

Правда, деяка кількість цих документів уже були перекладені на англійську та інші світові мови і принагідно опубліковані. Проте, вони мали б куди більшу вартість та куди більший імпакт на публічну опінію Заходу, якщо б їх зібрати і опублікувати в одній Білій Книзі названих і удокументованих у них справді та в кожному відношенні чорних діл советської системи.

Очевидно, що завдання не легке і коштовне. Всі ці матеріяли треба зібрати, перекласти, відповідно усистематизувати, забезпечити необхідними виясненнями і доповненнями. В багатьох з них є відклики на конституцію СССР та на конституцію УССР, є відклики на кодекси і „параграфи", як і ряд інших відкликів і заввах, що їх можуть вповні навести та забезпечити відповідним виясненням й інтерпретацією тільки кваліфіковані знавці советської системи і советських законів та практик. Таких у нас не бракує. Головне, щоб була установа, відповідний інститут, створений спільно старанням наших наукових установ та наших крайових централь при СКВУ, який займався б виключно цими справами, щось на зразок Центру Жидівської Документації у Відні. На працю такого інституту напевно найшлися б і відповідні фонди.

Це одне з тих пекучих чергових наших завдань, що їх ми повинні мати на увазі та поступово здійснювати.

Червоні чорносотенці

Минулої п'ятниці 17-го жовтня, Комісія Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй для соціяльних, гуманітарних і культурних справ подавляючої більшістю голосів проголосувала проєкт резолюції, який твердить, що „сіонізм є формою расизму та расової дискримінації". Коментатори думають, що ціла Генеральна Асамблея ще цієї сесії схвалить цей проєкт.

В згаданій Комісії за проєктом цієї резолюції голосували в першій мірі всі арабські країни та всі комуністичні держави, крім Румунії, яка здержалась від голосування. Отже, Совєтський Союз і майже всі його сателіти поступили згідно з передбаченнями політичних діячів і коментаторів у вільному світі. Значить, Москва своїм голосом і цього разу нікого не здивувала. Знавці советських методів діяння також не були здивовані, що і тим разом Москва заставила кого іншого робити її брудну роботу, а саме, між оригінальними спонзорами цієї резолюції не було представника СССР, натомість, крім 20-ох арабських країн, Куби, Дагомі, Гінеї та Афганістану, цю антиізраїльську та антижидівську резолюцію спонзорувала... Українська ССР.

Наказуючи місії Української ССР до Об'єднаних Націй бути спонзором цієї резолюції, Москва бажала досягнути дві цілі. Поперше, советські верховоди хотіли показати світові, що Україна нібито є „суверенною державою", яка сама може на цьому міжнародному форумі видвигати різні пропозиції і провадити власну закордонну політику. Подруге, советські верховоди напевно наказали місії Української ССР бути спонзором цієї резолюції, яка утотожнює сіонізм із расизмом і расовою дискримінацією, щоб штучно розпалювати ворожнечу між українцями і жидами. Таким чином, Москва покористувалася ще старими царськими методами, бо як відомо, коли російські чорносотенці ще за царату переводили погроми над жидівським населенням, то вину звалювали на українців. Сьогодні Москва, щоб послабити небезпечну для неї всезростаючу співпрацю між українськими та жидівськими інтелектуалістами в СССР, знову старається штучно розпалити між ними ворожнечу, як також перешкодити співпраці українців і жидів за кордоном.

Немає сумніву, що жидівські діячі в Совєтському Союзі та за кордоном правильно оцінять цей підступний маневр Москви.

Парляментарні вибори в Туреччині закінчились незначною перемогою урядової коаліції

Анкара, Туреччина. — Парляментарні вибори в Туреччині, які відбулися в понеділок, 13-го жовтня ц.р., закінчились незначною перемогою теперішньої урядової коаліції з прем'єром Сулейманом Деміpелем на чолі. Опозиційна Республіканська народна партія, хоч і збільшила кількість місць у парляменті, не змогла здобути у виборах такої більшости, щоб могти творити новий уряд. Покищо не відомо, чи теперішній прем'єр Демірель захоче творити новий уряд в такій ситуації, де урядові партії мали б тільки незначну перевагу в парляменті, чи розпише нові вибори на весну 1976 року. Політичні аналітики вважають, що теперішній уряд Туреччини ледве чи зможе розв'язати такі проблеми як Кипр, інфляція і економічна криза.

ВИНЕН ХРУЩОВ!

Мюнхен (П. Ф.). — Підготовча комісія 27 комуністичних партій довго „воловодилась" у Східньому Берліні і цими днями завершила свою роботу „вдячною резолюцією", повторення загально відомих заяложених фраз, мовляв, зібрані представники компартій обстоюють міжнародний мир, загальну безпеку і відпруження.

Уже рік минає від часу, коли Москва затіяла скликати комуністичні партії різних країн (без китайців та альбанців), щоб дати цим партіям директиви, як вони мають діяти у своїх країнах. Однак не всі делегати компартій виявили охоту вислухувати політичні лекції „старшого брата". Перші запротестували проти московських директив давні „ревізіоністи" — югославці. До них приєдналися компартії — румунська, італійська, англійська, еспанська та інші. Навіть москвопослушна компартія Франції спротивилася проєктам декларацій, які виробили советські та східньонімецькі комуністи. Суть цих декларацій в тому, що всі компартії, зв'язані з Москвою, повинні прямувати до спільних дій на основі плянів, які свого часу виробив Ленін в 1919 році для комуністичного Інтернаціоналу („21 пункт", що їх мали прийняти ті партії, які хотіли пристати до Комінтерну). Програма Комінтерну відкидала демократію, як вигадку буржуазії, і кликала компартії цілого світу братися до захоплення диктатури збройною силою.

Крім того, програма Комінтерну вимагала від усіх компартій безумовного послуху рішенням Виконавчого Комітету Комінтерну, який містився в Москві і був знаряддям російського уряду. Делегатів компартій, що з'їжджалися в Москву на наради, Молотов зневажливо називав „інтернаціональною челяддю". Коли комуністи будь-якої компартії не були цілком слухняні директивам Москви, то Комінтерн називав їх „ревізіоністами" (мов би єретиками) і тих, що опинилися в СССР, советська поліція ліквідувала. Так сталося з провідниками польських комуністів перед Другою світовою війною і за цієї війни.

Хоч 1943 р., щоб не лякати західніх демократичних союзників, Сталін звелів скасувати Комінтерн, але компартії різних країн діставали й далі з Москви директиви різними каналами і наосліп їх виконували. Після війни Комінтерн не відновився, однак Сталін створив „куций Комінтерн" для европейських країн, під назвою „Комінформ". Але й ця організація була зліквідована після смерти Сталіна.

Найбільшої шкоди наробив Комінтернові югославський вождь Тіто. Він спротивився наказам Москви, котра звеліла югославським комуністам завести у себе колективізацію сільського господарства і старалася опанувати адміністративний апарат цієї країни. Тіто хотів забезпечити незалежність Югославії. Навернути Тіта на „московську віру" Сталінові не вдалося, і це був перший тяжкий удар для панування Москви над світовим комуністичним рухом.

Далі прийшов новий удар для московської гегемонії. То була промова Хрущова на XX з'їзді КПСС 24 лютого 1956 року проти „культу особи". Ще й досі не вияснено гаразд, які причини повели Хрущова та інших провідників компартії виступити на з'їзді з засудом Сталіна. Може страх, що в партії виросте новий тиран, який буде діяти методами Сталіна і не буде щадити і найвірніших комуністів? XX з'їзд компартії прийняв доповідь Хрущова, і в СССР почалася була „політична відлига". Але, радість була короткотривалою. Хрущов думав про ширші права тільки для комуністів, але прийшли вимоги від безпартійних; письменники й науковці, покривджені режимом робітники та селяни почали шукати права й справедливости.

Відгомін Хрущова в компартіях різних країн збудив прямування до незалежности від наказів Москви, авторитет „першої в світі держави робітників і селян" підупав. В різних країнах комуністи почали шукати „власного шляху до соціялізму". Навіть компартії Советського бльоку між морями Балтійським і Чорним почали „брикати": то в 1956 р. у Польщі та на Угорщині то в Чехо-Словаччині 1968 р. Румунські комуністи теж зірвалися з московського „припону" і виступають самовільно. Комуністичний Китай корився Москві, поки жив Сталін, а від того часу перейшов у рішучу опозицію: Мао називає ватажків СССР „ревізіоністами" і „червоними царями".

Криза авторитету, створена в комуністичному русі після промови Хрущова 1956 року, не може бути полагоджена чи злагіднена. Це можна порівняти з розламом у Вселенській Церкві р. 1054, коли Рим і Царгород пішли різними шляхами.

Наслідники Хрущова, скинувши його з посту секретаря компартії і прем'єра КПСС 1964 р., пробують зліпити „розбитий горщик" заявами про єдність комуністичного руху. Ми є свідками цієї роботи, яка не має шансів на успіх. Про це свідчить стаття секретаря ЦК КПСС Зародова в журналі „Проблеми мира й соціялізму", що виходить у Празі. Автор цитує директиви Леніна з 1905 р. в книжці „Дві тактики соціял-демократії в революції". Зародов, слідом за Леніним, кличе компартії різних країн захопити владу силою. На це дали відповідь комуністи італійські, французькі, еспанські та інші, що проповідують участь своїх партій у владі разом з не-комуністами. Навіть секретар французької компартії Марше заявив, що політика його партії твориться в Парижі, не в Москві...

Можна зрозуміти, яку злість на Хрущова мають його наслідники: бо він, зруйнувавши культ Сталіна, підірвав систему абсолютного послуху компартії світу рішенням Москви. Щастя Хрущова, що він був завчасу вмер, бо мабуть його наслідники могли б його із партії виключити. Недарма його поховано не під мурами Кремля, як інших „вождів", а на непоказному кладовищі і без партійних церемоній. Це — посмертна кара для обличителя „культу особи". Бо наступники Хрущова дійшли до переконання, що „сталінізм" — це найкраща система для партійної диктатури. Тому в СССР поволі відновлюють культ Сталіна, навіть романи пишуть, в яких прославляють його. Ім'я Хрущова не згадують, його засуджено на забуття.

Ярослав Гриневич

ПАМ'ЯТІ ВЕЛИКОГО ГРОМАДЯНИНА

(У десятиріччя смерти сл. п. д-ра Степана Витвицького)

Одного погідного жовтневого дня 1965 року відкрилися наостіж брами українського цвинтаря у Бавнд Бруку, — ударив дзвін у дзвіниці Церкви-Пам'ятника катедри св. Андрія, — валка авт покотилася вперід цвинтарними дорогами. Згодом з тих авт уформувався похід жалібної громади: церковні достойники обох віровизнань у жалібних ризах, — представники політичних організацій, — прапороносці з українськими і американськими хоругвами. Ще перед тим йшов мировою ходою хор, що співав жалібні пісні. Йшли вистрункчені ряди комбатантів — несено вкриту червоною китайкою домовину, за якою ступала родина Покійного. И вінки, вінки з різними лентами. Група кількох достойників несла перед домовиною Покійного клейноди Гетьмана Івана Мазепи.

Господар цього Пантеону української слави, Владика Мстислав вітав нового Гостя. Потому була жалібна відправа й багато промов. Жалібна громада, що виповнила вщерть цвинтар, здавалося не хоче відійти від свіжовикопаної могили.

Кого ж ховано так врочисто, — для кого бив повагом — сумом дзвін, співали хори, а на домовину покладено вінок з червоної калини?

У цей день українське громадянство відпроваджувало на вічний спочинок д-ра Степана Витвицького, Президента Української Народної Республіки у екзилі, що замкнув навіки свої очі в дні 19-го жовтня 1965 р. проживши 81 рік життя.

Познайомімся ближче з особою Покійного, що відійшов навіки у це цвинтарище, де на пам'ятних камінних плитах могил видніють воякцькі хрести, де леза петлюрівських мечів здавалось були готові до бою.

Народжений у р. 1884-му Степан Витвицький був визначним громадянином. Він був співтворцем Листопадового Акту, контрасиґнатором злуки західніх українських земель в одну Українську Державу, — державним секретарем закордонних справ ЗУНР, — тим, що протестував як член української делегації проти Варшавського договору, яким Польща намагалася набути права на західні українські землі.

Вперше стрінув я його в р. 1917 у Станиці УСС у Львові, вертаючись по зложенні іспиту зрілости. Він прибув з Леґіону УСС у Львів, щоб скласти свої наукові іспити. — Наші дороги розійшлися. Я верстав бойові шляхи в УСС, УГА й армії УНР. Він же — політичний діяч, секретар закордонних справ ЗУНР.

Після переходу УГА за Збруч, відкинення большевицької навали, походу об'єднаних українських армій на Київ - Одесу, дійшло до трагедії української армії, коли то залишені без ніякої допомоги українські війська впали жертвою епідемії плямистого тифу і наступу окружаючого їх з усіх сторін ворога.

Тоді то, влітку 1919 р., пішла поголоска, що Уряд УНР, за посередництвом своїх місій, висланих у Варшаву, має замір відступити Галичину полякам. На конференції в дні 26-го вересня 1919 року у Кам'янці Подільськім, на якій з боку Уряду УНР були присутні Головний Отаман Симон Петлюра, Мазепа і Швець, а з боку Галичини д-р Степан Витвицький і д-р Голубович, було рішено заявити польському урядові, що його договори з місіями УНР є неважні, а про суть справи рішатиме майбутній український Парлямент. Одначе, в дні 30-го листопада 1919 року Уряд УНР заявив про домовлення з поляками цього змісту, що Польща має дістати на власність Холмщину, Полісся, Підляшшя, західню Волинь поза Рівне на схід, цілу східню Галичину. За це український Уряд має одержати від Польщі, за якою стояла переможна Антанта, допомогу для боротьби з большевиками.

Проте, цю умову відмовились підписати члени української делегації в особах д-ра Степана Витвицького, д-ра А. Горбачевського і д-ра М. Новаківського, заявляючи, що такий договір є безправ'ям, і закладаючи, як представники Західнього Українського Уряду, проти нього протест. Щоб скласти цього роду протестну заяву мусіли мати д-р Ст. Витвицький, державний секретар, і члени Української Національної Ради д-р А. Горбачевський і д-р М. Новаківський неабияку особисту відвагу. Адже дія ця відбувалась у Варшаві, в центрі польської військової і поліційної влади, яка не визнавала засад міжнародного політичного правопорядку. До українців, що їх гнобила Польща шість століть, без огляду, що про це думає культурний світ, примінювано не засаду „За вашою і нашою вольность", — але відоме: „правем — і левем".

В році 1920 стрічаємо д-ра Степана Витвицького секретарем закордонних справ в уряді д-ра Евгена Петрушевича на еміграції у Відні. В році 1923 д-р Ст. Витвицький повертається у Рідний Край і відчиняє адвокатську канцелярію в Дрогобичі. Не для особистої вигоди, але, щоб боронити українське населення від польського безправ'я, він стає членом польського сенату.

Відтак по декількох роках приходить еміграція. Він виїжджає у Німеччину а опісля до ЗСА.

Тут він замешкує в Ню Йорку, в домі ч. 226 при вулиці 121. Я отримував від нього часто запрошення, щоб зайти до його бюра в домі ч. 320 Іст. 14 вул. Річ була у тому, що він, голова Представництва ВО УНР в ЗСА, бажав мати точні інформації про те, що діється на польському політичному подвір'ї, а що я студіював цю ділянку і у ній орієнтувався, він просив мене, щоб я щодекади давав йому письмові інформації про польські політичні проблеми. Я збирав тоді матеріяли до книжки п. з. „Польща на власнім суді", — тож і знав чимало на цю тему.

У його бюрі при вул. 14, що звалось „Фінансовий комітет", я зустрічав чимало видатних українців, м. ін. шими, колишню посолку і голову Союзу Українок Мілену Рудницьку.

Коли у кам'яниці, де живу і досі (16 Ст. Маркс Пл.), звільнилося помешкання, я запропонував панству Витвицьким, щоб вони спровадились сюди, що вони й учинили. Для нього, обраного тепер Президента Української Народної Республіки в екзилі, було вигідно тут мешкати, бо на тій самій вулиці під ч. 78-им була тепер його канцелярія.

Я мав нагоду зустрічати не раз д-ра Степана Витвицького і говорити з ним на різні теми. Розмови йшли не тільки про Польщу і польські політичні аспірації. Я говорив про наше, українське життя, його проблематику. Про брак пошанування авторитетів у ділянці науковій, політичній. Я мовив, що було б добре і корисно, щоб наш політичний провід, що є у тій хвилі розпорошений на УНРаду, УККА, Визвольний Фронт й Гетьманську Організацію знайшов спільну мову. Адже ціль наша одна і та сама: Вільна Соборна Незалежна Українська Держава. І ще далі я зауважив, що він, як Президент Української Народної Республіки в екзилі, є наражений на особисту небезпеку й повинен мати для себе охорону. Адже Москва, — її амбасади, консуляти по усьому світі,

(Закінчення на стор. 4-ій)

НОВЕ ЧИСЛО „ВІСТЕЙ З РИМУ"

I.

(В. М.) — Недавно появилося за датою 20 вересня 1975 р. нове число бюлетеня Українського Пресового Бюра „Вісті з Риму", перше після величавих історичних святкувань українців католиків у столиці християнства в липні 1975 р. На нього всі нетерпляче очікували, адже було цікаво, як ці події скоментує півофіціозне видання нашого патріяршого осередку в Римі. Деякі редактори стрималися від власних коментарів після римських торжеств і патріярхальних маніфестацій, бо очікували реакції і тону нашого Риму після того, як офіційний Рим промовив, чи то напередодні Папським листом, чи заявою проф. Алессандріні.

Нарешті доволі об'ємисте число „Вістей з Риму" знайшлося в руках читачів та на редакційних столиках окремих наших газет. Зміст його багатий і такий, що не розчаровує. Скажемо відразу, що збоку нашого Блаженнішого Патріярха немає ніяких знаків хитання, поступок чи чогось подібного, як це дехто намагався суґерувати, а то й пускалися серед народу всякі необосновані поголоски. Патріярх стоїть твердо на раніше зайнятих позиціях: ми Патріярхат маємо і його реалізуємо, подобається це комусь, чи ні! Таке ставлення спростовує всілякі інтерпретації, а то й свідомо інспіровані версії про те, нібито під тиском обставин Блаженніший Йосиф відступив від своїх попередніх кроків чи актів.

Так воно не є, і найкращим свідченням цього саме і є оце свіже число „Вістей з Риму", справді для всіх нас довго очікувана, хоч сподівана ластівка. Проаналізуємо зміст цього числа, зупиняючися над деякими матеріялами довше, тому що годі передрукувати чи подавати в цілості всі матеріяли 28 сторінок бюлетеня.

Як звичайно, „Вісті з Риму" подали одну з останніх промов Папи Павла VI, на цей раз глибокі його розважання про Святу Божественну Літургію, як джерело оновлення християнського життя. Матеріяли про Українські Дні в Римі впроваджує своєрідний коментар і оцінка події з погляду нашої історичної долі, а також у світлі коментарів преси, головно Ватиканської та італійської. Характеризуючи наше паломництво й порівнюючи до чисельних інших, які відбуваються в цьому Святому Році, „Вісті з Риму" пишуть:

„Коли інші паломництва різних християнських народів спішили за звичаєм, щоб набути ювілейний відпуст та зложити поклін святим місцям, скропленим кров'ю християнських мучеників перших трьох століть, українське паломництво, попри свої особисті духовні користі, мало ще іншу свідомість і ціль. Ідучи слідами своїх великих паломників в історії, які мандрували до Святої Землі, на гору Атон і до Царгороду та Малої Азії на досвітках нашого християнства, наше паломництво тямило, що воно на святих місцях Риму заступає і молиться за ввесь свій нарід, за всю свою велику Русь-Україну. Відомий і в світовій літературі паломник ігумен Данило в час свого паломництва до Святої Землі на початку XII-го століття вважає себе і виступає як представник своєї Руської Землі, молиться за цю землю і її князів, а на Великдень ставить „кадило на гробі от всея Руськия землі". Можна б сказати, що наші українські паломництва — одноосібні чи гуртові — не є ніколи еґоїстичними. В наші часи, коли „офіційно" зліквідовано нашу Церкву в Україні під мовчазну апробату світу, нам доводиться із подвійною силою про цю Церкву і нашу безталанну землю всім говорити, за неї молитися і за неї свідчити. В пам'ятний цей рік 1975-ий це сталося у незабутній спосіб під проводом нашого Ісповідника і Патріярха Йосифа в Римі."

Далі „Вісті з Риму" подають кілька голосів преси, між іншими й „Оссерваторе Романо" про саму процу та її учасників. Ватиканський офіціоз висловлюється досить симпатично про українців, розсіяних по світі, представники яких прибули до Риму. Ватиканський щоденник писав:

„Це паломництво, зложене з біля сорока груп з різних континентів, є символом вселенськости й одности Церкви, запорукою любови і злуки з Святою Столицею зі сторони народу, що його вдарило лихоліття зокрема в останнім столітті і розсипало по світі, але не зломило його релігійного й морального запалу".

Дальше репортер, характеризуючи українських поселенців і їх нащадків у нових країнах нашої діяспори, так висловлюється про наші досягнення і теперішню ситуацію:

(Продовження буде)

Іванна Савицька

З МОГО ВІКНА

А тіточка розказує далі: — „Іду я якось вулицею Ню Йорку, не йду, а шкандибаю поволі, бо ноги в мене вже не ті, що колись, ой не ті. Вже їм не дряпатись по Карпатських горах з повним наплечником тягару, не бігати на площі за м'ячем, не плигати милями за листом на пошту.

А кістки в колінах скриплять, як той віз у болоті, що про нього співалося в призабутій вже пісні. Та й дихати стало важкувато. Не проковтну жовтого гудзичка й двох кроків у дощову погоду не поступлюся, а що вже говорити про сходи.

І ось, недавно, шкандибаючи Долиною міста, зупинилась я на часочок, от так, перепочити трішки.

А біда — сама знаєте, чигає на людину на кожному кроці. Заскрипіло щось, зударилось біля мене, і я, не зчувшись, повалилася безпритомно на землю.

Відкривши очі, — мені здавалося, що я в небі. Білими безшелесними янголами плигали біля мене синьоокі медсестри, з ясними шовковистими кучерями, раз-по-раз припадаючи коло мене.

А може вам, тіточко, занизько, то я добавлю третю подушечку під плечі? А може зависоко, — каже друга, — я корбочкою покручу і буде так, як ви скажете. А третя, білолиця, чайком мене напоює та й щебече: Вам, тіточко, пити побільше треба. Знудиться вам чайок, то я соку овочевого роздобуду. Який вам більше під смак, морелевий чи яблучний, вибирайте!

А четверта, з чорним на чепці пояском, приходить до мене з тацею, а на ній пляшиночки, руручки, Бог зна що лежить та усміхаючись, нахиляється надо мною.

А я, — далі тітка, — щойно прийшовши до пам'яти, питаю її здивовано:

— А що це, донечко моя, що ви зо мною робите, як я сюди попала?

— Вас амбулянсом Народної Лічниці сюди привезли. Вас, тіточко, потурбувало авто і ви в Лічниці. Нічим, бідненька, не турбуйтесь. Ви в нас важна і велика особа, перша пацієнтка в щойно відкритій Українській Лічниці.

В історію нашої еміграції запишетесь.

Почувши, що діється, я мало не зомліла вдруге. Пробую ворухнути ногою, а вона, мов колода лежить, ні руху ні чуття, ні сили.

— А хто ж мене лікуватиме, я, дочки мої синьоокі, я ж в пенсійному віці, хто в нещасті моїм допоможе?

— Не журіться, тіточко, не турбуйтесь. Шістсот лікарів із Лікарського товариства стане до ваших послуг. Ми ж громада велика, розумна, запопадлива. Свій свого в потребі порятує. От бачите. Лічницю всенародним зусиллям самі собі збудували і маємо власний шпиталь, модерний, гарний, просторий, майже такий, як мають українці в Бразилії...

Мій янгол, міряючи тиск крови, взяв мене заспокійливо за руку, і я, засинаючи вдруге, півпритомно спитала: — Ну, а що потім? Де ж я дінуся з тою полатаною ногою? Я ж самітня, нікому мене доглянути?

— Суспільна опіка, тіточко, Суспільна опіка чуває! Вона пам'ятає про вас і не тільки про вас. Ми ж в першу чергу самі собою турбуємось, журимось тими, що між нами. Ось Дім для Старших на вас, тіточко, вже чекає. Все там готове, обладнане, все модерне. Нічого вам більше журитися, ви ж заслужили на увагу...

Що там медсестра говорила далі, я вже не пам'ятаю. Пробудившись на шпитальному ліжку, я не побачила більше білих, біленьких кучерів, ні синіх, волошкових очей, не побачила неба... І стало гірко, і стало дуже боляче. І ця безмежна гіркота підкотилася до самого серця і стала болісно казати: у Валдорф Асторії балюємось, а в Белв'ю, дітоньки, лікуємось...

Увага! Увага!

25-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ!
Дня 25-го жовтня 1975 року

Українська Громада в Бріджпорті, Конн.
ОБХОДИТИМЕ ЮВІЛЕЄМ

25-ЛІТТЯ ВІДДІЛУ УККА

ЮВІЛЕЙНИЙ БЕНКЕТ о год. 6-ій веч.
в ГОТЕЛЮ STRATFIELD MOTOR
1241 Main Street, Bridgeport, Conn.

ПРОГРАМА:

1. Відкриття — п. М. Стахів, голова Ювілейного Комітету.
2. Тостмастер — д-р І. Фліс.
3. Головний промовець — д-р проф. Лев Добриянський.
4. Роздача грамот — мґр Іван Базарко.
5. Мистецька програма, в якій візьмуть участь: співачка Львівського і Большого театрів Рената Бабак, піяніст Тома Гриньків; Злучений Хор; Гурток Пластунок, Танцювальна Група.
6. В бенкеті візьмуть участь — губернатор Елля Грассо, сенатори, конгресмени, мейор міста.
7. По бенкеті **ЗАБАВА**. Оркестра І. Матіяша. Вступ на забаву 5.00 дол.
8. Запрошує на бенкет всіх Українців Бріджпорту і стейту Коннектикат —

ЮВІЛЕЙНИЙ КОМІТЕТ

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ КЛЮБ в НЮ ЙОРКУ

П'ятниця, 24 жовтня 1975 р.

Д-р Роман Осінчук

„Римські Дні"

Проблеми Української Католицької Церкви
(Доповідь і дискусія)
Початок год. 7:30 веч.

УКРАЇНСЬКА ВІЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК У США

НАУКОВЕ ЗАСІДАННЯ

(із циклю конференцій з нагоди 25-ліття УВАН у США)
Доповідь Д-ра ІВАНА НОВОСІВСЬКОГО:
„ДО ІСТОРІЇ ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(з нагоди сторіччя його заснування)".
Засідання відбудеться

в суботу, 25 жовтня 1975 року
о 4-ій год. по пол. в будинку АКАДЕМІЇ
206 Вест 100-та вул., Ню Йорк, Н. Й.

Маямі має Українсько-Американську Кредитову Кооперативу

У залі Українсько - Американського Клюбу 21-го вересня ц.р. відбулась важлива громадська імпреза — Святочне відкриття Українсько - Американської Кредитової Кооперативи.

Програма складалась з трьох частин: Ділово - програмової, бенкетово - розвагової і танцювальної. В імпрезі взяв участь громадський актив української маямської спільноти.

Новопосталу українську фінансову установу вітали: від української католицької парафії — настоятель о. Ричкун, від українсько-американського Клюбу — голова Тарас Максимович, від філії УККА і її складових організацій — голова Володимир Хомяк. Зокрема вітали: Союз Українок — голова Ірена Ракуш, Т-во Старших Віком Українських Громадян — голова Н. Клим а від політичної організації ООЧСУ — Н. Курман. Привітальне письмо від Централі Українських Кооператив в Америці відчитав Ераст М. Дзюбинський. Програму імпрези вступним словом відкрив в англійській мові, голова Кооперативної Установи інж. Роман Венґльовський. По українськи промовляв Ераст М. Дзюбинський — керівник канцелярії і касир Українсько-Американської Кредитової Кооперативи.

Імреза, морально і матеріяльно, була ефективна і успішна і проходила в дружній і культурній атмосфері. Уряduючий касир оформив під час імпрези 49 заяв вступлення в члени УАКК. У виступах підкреслено, що кредитова кооператива створена не для зисків, але для услуг своїх членів.

Невеличкий, проте чесний, ідейний і відданий українській справі, гурт громадських активістів довершив своє діло.

О. Мельниченко

До уваги читачів!

КНИЖКИ ДЛЯ ВАС

„Словник іншомовних слів" (укр. мовою) $6.90; В. Чапленко: Сумна доля добродія Безорудька (нова вел. повість про Ню Йорк і українців у ЗСА) 12.00; Справа безсмертя (новелі, оповід. та ін.) 3.00; д-р Юл. Мовчан: Що варто б знати (опов., нариси, спогади та ін.) 4.45; Записки лікаря (новелі, спогади, оповід. та ін., тверда обкл.) 5.00; Й. Гете: Фауст та ін. твори (вел. книга) 4.75; Т. Осьмачка: Китиці часу (нові твори) 0.65; С. Скляренко: Святослав (істор. роман про давню УКРАЇНУ-РУСЬ) 3.85; Володимир (істор. роман) 3.75; Ів. Манило-Дніпряк: Меч Святослава (Нові твори. Зоряність - Кипень - 'Сполучені Штати України - З Літ. архіву, багато ілюстрацій) 2.00; Україна сама... 0.60; „ЕЛЬДОРАДО" (вибрані твори укр. письменників) 0.65; ВОЛОСОЖАР (літ.-мист. журн., 15 чисел) 2.00. Замовлення та гроші висилайте: Mr I. Manyło Cumberland Rd., Millville, NJ 08332, USA

В ПЕРШУ БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашої Любої, Незабутньої ДОНЕЧКИ

СОНІ

СЕСТРИЧКИ і ТЕТКИ
будуть відправлені

СЛУЖБИ БОЖІ

ЗА СПОКІЙ ДУШІ в ЦЕРКВАХ:
СВ. ЮРА — 4-го ЛИСТОПАДА 1975 року;
ЧЕСНОГО ХРЕСТА, в АСТОРІЇ, 1-го ЛИСТОПАДА ц. р.;
в ГЛЕН КОВІ, 22-го ЖОВТНЯ 1975 року.

Прошу всіх Рідних, Кравнів і Знайомих злучитися своїми молитвами з моїм зболілим серцем.

Мама з Рідною —
МАРІЯ СКРУТОВА

КОМІСІЯ РЕҐІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДІВ І ПУБЛІКАЦІЙ НТШ та РАДА ПРЕДСТАВНИКІВ РЕҐІОНАЛЬНИХ КОМІТЕТІВ

РЕҐІОНАЛЬНА КОНФЕРЕНЦІЯ

— відбудеться —

в суботу, 25 жовтня 1975 р.
в годині 2-ій по пол.

в приміщенні НТШ
302 Вест 13-та вулиця в Ню Йорку, Н. Й.

ПРОГРАМА:

1. Проф. д-р В. ЛЕВ і д-р М. ЦЕНКО: Відкриття.
2. Проф. д-р В. ЛЕВ: „Сучасний стан реґіонального руху і нові видання за минулий рік".
3. Звіти Реґіональних Комітетів.
4. Ред. І. ДУРБАК: „До історії української еміґрації в Америці".
5. Д-р Р. МИКОЛАЄВИЧ: „Методи і способи збирання матеріялів про нашу еміґрацію в Америці".
6. Дискусія над доповідями і вирішення.
7. Поточні справи.
8. Закриття.

Управа Комісії Реґіональних Дослідів і Публікацій
Президія Ради Реґіональних Комітетів

ВІДДІЛИ СУА ОКРУГИ НЮАРК, Н. Дж.
запрошують все Громадянство на

ЮВІЛЕЙНИЙ БЕНКЕТ

З ПРОГРАМОЮ

з нагоди 50-річчя СУА

який відбудеться
в NAVAHO CLUB в ІРВІНҐТОНІ, Н. Дж.

в неділю, 9 листопада ц. р.
о год. 2-ій дня

•

Білети в ціні $12.00 від особи, до набуття в крамницях Базарі, 1082 Springfield Avenue, Irvington, N.J. — tel.: 374-6446; Дніпро, 698 Sanford Avenue, Newark, N.J. — tel.: 373-8783; Говерля, 1060 Springfield Avenue, Irvington, N.J. — tel. 374-5768.

Наша праця багатобічна — в СУА є місце для кожної української жінки!

Ділимося сумною вісткою
з Родиною, Приятелями і Знайомими,
що дня 14-го вересня 1975 р. у Самборі, Україна,
несподівано відійшла у Вічність
наша Найдорожча СЕСТРА

бл. п.

СТЕПАНІЯ МИРОСЛАВА ТУРКО

Похована на Янівському кладовищі у Львові.

У глибокому смутку —
брат РОМАН з дружиною ЯРОСЛАВОЮ

Адреса: Dr. Roman Turko
1 A. Dale Ave., apt. 303, Toronto, Ont. W4W 1K2, Canada

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСоюзу!

ОСЕРЕДОК ДІЯЛЬНОСТИ ТУСМ-у в НЮ ЙОРКУ
— влаштовує —

ІНФОРМАЦІЙНІ СХОДИНИ

в п'ятницю, 24 жовтня 1975, почин. 7:00 веч.
в ДОМІ ОУВФ при 315 Схід 10-та вулиця, Ню Йорк, Н. Й.

Доповідатимуть на організаційні та ідеологічні теми та майбутній плян праці ТУСМ-у:

ГАЛИНА КЛИМУК, голова ТУСМ-у в ЗСА та
АСКОЛЬД ЛОЗИНСЬКИЙ, довголітній тусмівський та громадський діяч.

УКРАЇНСЬКА СПОРТОВА ЦЕНТРАЛЯ АМЕРИКИ і КАНАДИ
— влаштовує —

в суботу і неділю, 15 і 16 листопада 1975 р.
на відпочинковій оселі УНС „Союзівці"
в КЕРГОНКСОНІ, Н. Й.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ПЕРШОСТІ НАСТІЛЬНОГО ТЕНІСУ

за звання чемпіонів українців Америки і Канади
та за чаші УНСоюзу, „Свободи" і „Українського Тижневика"
в конкуренціях:

ЧОЛОВІКІВ від 19-го року життя і **ЮНАКІВ** до 18-го року життя.

Провідник першостей БОГДАН МИНДЮК, ланковий настільного тенісу УСЦАК
Господар змагань — ПЛАСТОВИЙ ЗАГІН „ЧЕРВОНА КАЛИНА"
Початок змагань в суботу, 15-го листопада, о год. 10-ій рано.
Після першостей зустріч ЗСА — Канада.
Зголошення учасників разом з оплатою по $5.00 від чоловіків та по $2.50 від юнаків приймає:

Bohdan Myndiuk, 26 Leamington Avenue, Islington, Ont., Canada M8Z 2W4

В ПЕРШУ НЕВИМОВНО БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашої Найдорожчої, Незабутньої ДОНЕЧКИ і СЕСТРИ

бл. п.

ЛЮДМИЛИ МАЛАХОВ

у суботу, 8 листопада 1975 р.
о годині 10-ій рано
буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА І ПАНАХИДА

на УКРАЇНСЬКОМУ ПРАВОСЛАВНОМУ ЦВИНТАРІ в САВТ БАВНД БРУК, Н. Дж.

В цей так болючий для нас час, просимо ласкаво Родину, Приятелів та Знайомих згадати Покійну в святих молитвах.

У глибокій жалобі —
БАТЬКИ з РОДИНОЮ

Комісія Старших Громадян УНСоюзу

— влаштовує —

ЛИСТОПАДОВИЙ ФЕСТИН — З'ЇЗД ЕМЕРИТІВ НА СОЮЗІВЦІ

Тиждень від 2-7-го листопада 1975 року

ПРОГРАМА:

1) КОНФЕРЕНЦІЯ в суботу, 1-го листопада 1975 року.
2) КОНФЕРЕНЦІЯ в неділю рано, 2-го листопада 1975 року.
3) БЕНКЕТ, неділя вечором, 2-го листопада 1975 року о 5-ій год. по пол.
4) РЕЗОЛЮЦІЇ і УХВАЛИ.

ЗА КОМІСІЮ:

СТЕПАН КУРОПАСЬ	В. ДІДИК	Д-р Я. ПАДОХ
голова	касир	секретар

Українське Вільне Козацтво

КУРІНЬ ч. 19 ім. ГЕТЬМАНА ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО
Першого Військового Отамана Українського Вільного Козацтва
має шану запросити Побратимів і Прихильників козацької ідеї, взяти участь

в Урочистій Службі Божій

— і —

Посвяченні Козацького Прапору Куреня

що відбудеться

в неділю, 26-го жовтня 1975 р.
о год. 10-ій рано

ІВАН САРВАДИЙ
Отаман Куреня

✝

Ділимося сумною вісткою з Приятелями і Знайомими,
що в суботу, 27-го вересня 1975 року відійшов у Вічність
на 75-му році життя

бл. п. Інженер

МИХАЙЛО СМІТЮХ-ОРЛИН

народжений 15-го липня 1900 року в Тлустім, пов. Заліщики.

ПОХОРОН відбувся дня 30-го вересня 1975 року з Катедри св. Миколая на цвинтар св. Миколая в Чікаґо, Ілл.

Горем прибита —
РОДИНА

У 200-річчя Американської Незалежности *У 100-річчя українського поселення в Америці*

ПІД ВИСОКИМ ПАТРОНАТОМ ІЄРАРХІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ та УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ й КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

ПЕРШЕ ВЕЛИКЕ КОНЦЕРТОВЕ ТУРНЕ

— відбудеться —
УНІКАЛЬНОГО У СВІТІ ХОРОВОГО АНСАМБЛЮ

„ВІЗАНТІЙСЬКОГО ХОРУ"

З УТРЕХТУ В ГОЛЛЯНДІЇ

під диригентурою д-ра Мирослава Антоновича

З „Візантійським Хором" виступить також, як гість-артист

відомий бандурист **ВОЛОДИМИР ЛУЦІВ**

МОНТРЕАЛЬ: у суботу, 25-го жовтня 1975 р., о год. 8-ій вечора
Заля: Plateau Hall, 3710 Calixa La Vallee, Montreal, Que.
ТОРОНТО: у неділю, 26-го жовтня 1975 р., о год. 4-ій по пол.
Заля: Massey Hall, Toronto, Ont.
ГАМІЛЬТОН, Онт.: у вівторок, 28-го жовтня 1975 р., о год. 7-ій веч.
Заля: Delta High School, 1234 Main Street East, Hamilton, Ont.
БОФФАЛО, Н. Й.: у середу, 29-го жовтня 1975 р., о год. 7:30 веч.
Заля: McKinley High School Auditorium, 1500 Elmwood Avenue, Buffalo, N.Y. 14222

РОЧЕСТЕР, Н.Й.: у четвер, 30-го жовтня 1975 р., о год. 8-ій вечора
Заля: "Xerox Square Auditorium", Rochester, N.Y.

СИРАКЮЗИ, Н. Й.: у п'ятницю, 31 жовтня 1975 р., о год. 8-ій веч.
Заля: West Hill High School Auditorium, 4501 Onondaga Blvd. Syracuse, NY

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, Па.: у суботу, 1-го листопада 1975 р., о год. 6:30 веч.
Заля: Cardinal Dougherty High School, 2nd St. and Godfrey Avenue, Philadelphia, Pa.
НЮ ЙОРК, Н. Й.: у неділю, 2-го листопада 1975 р., о год. 4-ій по пол.
Заля: Fashion Institute, 225 West 24th Street, New York, N.Y.
КЕРГОНКСОН, Н. Й. — СОЮЗІВКА: понеділок, 3-го листопада 1975 р. год. 8-ма веч. Заля: Веселка на СОЮЗІВЦІ.
ЙОНКЕРС, Н.Й.: у вівторок, 4-го листопада 1975 р., о год. 7-ій веч.
Заля Українського Народного Дому, 301 Palisade Ave., Yonkers, N.Y.
НЮАРК, Н. Дж.: у середу, 5-го листопада 1975 р., о год. 8-ій веч.
Заля: Irvington High School, Clinton Avenue, Irvington, N.J.
ВАШІНҐТОН, Д.С.: у четвер, 6-го листопада 1975 р., о год. 8-ій веч.
Заля: The American Theater, L'Enfant Plaza, Washington, D.C.
Інформації про квитки 202 488-7823 або 301 927-8626 у Вашінґтоні, або (301) 426-2008 в Балтіморі.

КЛІВЛЕНД, Огайо: у п'ятницю, 7-го листопада 1975 р., о год. 7:30 веч.
Заля: Parma Senior High School Auditorium, 6285 West 54th Street, Parma, Ohio

ЧІКАҐО, Ілл.: у суботу, 8-го листопада 1975 р., о год. 7:30 веч.
Заля: Lane Technical High School, 2501 West Addison, Chicago, Ill. 60618

ДЕТРОЙТ, Міч.: у неділю, 9-го листопада 1975 р., о год. 3:30 по пол.
Заля: Fitzgerald High School Auditorium, Nine Mile Road and Ryan, Warren

ВІНДЗОР, Онт.: у неділю, 9-го листопада 1975 р., о год. 7:45 веч.

Заля: Centennial High School Auditorium
1400 Northwood, St., Windsor, Ont.

- Квитки вступу можна набувати в кожній театральній залі в день концерту (у декотрих залях напр. Торонто, Рочестер, Йонкерс, можна буде набувати скорІше), як також в українських книгарнях, крамницях, тощо.
- З огляду на надзвичайний характер цього турне і велике ним зацікавлення РАДИМО УСІМ НАБУВАТИ ЗАЗДАЛЕГІДЬ КВИТКИ ВСТУПУ І ТАК ЗАБЕЗПЕЧИТИ СОБІ МІСЦЕ НА ЦИХ ВЕЛИКИХ ІМПРЕЗАХ!

ВАСИЛЬ СТУС ВИМАГАЄ...

Закінчення зі стор. 1-ої)

кордоном — поетичні збірки В. Вовк та Е. Андієвської. Така ж доля зустріла окремі твори Пастернака та Є. Євтушенка, М. Горького та О. Солженіцина, Бердяєва та Карла Маркса, К. Юнга та Ортеґа - і - Ґассета. Каґебісти довели, що їхніми ворогами є твори письменників та мислителів усього світу.

За це я вимагаю судити їх, як ворогів української культури, ворогів українського народу, ворогів гуманізму, світової культури, ворогів людства.

3. До мого звинувачення включено чимало моїх текстів, у яких йдеться про репресії 20 - 30 років та пізніших років, про ґеноцид українських селян у 1933 році, про знищення української інтеліґенції в 30-их роках, про матеріяльні нестатки, що їх зазнавали колгоспники в 30 - 40 роках та в окремі періоди наступних десятиріч. Слідство і суд назвали ансовєтськими мої заяви про відсутність свободи пересування для сільського населення, позбавленого паспортів, що я назвав формою закріпачення. Названо антисовєтським моє твердження, що період 1961-1971 років був десятиріччям такого ж систематичного погіршення умов матеріяльного та духового існування народу, періодом наступу реакції. Названо антисовєтським мій вірш „У Мар'їнці стоять кукурудзи", в якому йшлося про відомі факти минулого, коли колгоспникам за роботу практично нічого не платили.

Назвавши згадані тексти антисовєтськими, каґебісти тим самим взяли на себе ролю безпосередніх винуватців минулого кривавого періоду та співучасників нещадної державної експлуатації народу. Ставлячи сьогодні такі твердження у провину, засекречуючи відомі факти безприкладних репресій у минулому, каґебісти доводять тим самим свій кревний зв'язок з бандою Єжова і Берії, беруть на себе відповідальність за всі злочини, що їх вчинили їхні попередники минулого десятиріччя.

Я назвав КҐБ паразитною, визискуючою і шкідливою організацією, на сумлінні якої мільйони й мільйони розстріляних, закатованих, заморених голодом душ.

4. Мені приписали вину за відсутність у моїй творчості клясового підходу, ту обставину, що я непартійний та позаспілковий літератор, що я не дотримуюсь принципу комуністичної партійности та принципів соціялістичного реалізму, що я стою на позиції абстрактного реалізму, що я стою на позиції абстрактного гуманізму і що в деяких моїх творах відбилася екзистенційна настроєвість (проблематика). Таким чином, злочином вважається вже те, що людина має якісь інші, некомуністичні переконання. Цій людині просто заборонено існувати.

Тому я називаю каґебістів злочинцями, які потоптали найелементарніші людські права.

5. Під час слідства мені не дали жадного юридичного кодексу, що ознайомив би мене з правами обвинуваченого. Такі кодекси я вимагав щоденно до початку суду. Але мені їх не дали. Тоді я відмовився ходити на слідство. Каґебісти погрозили, що водитимуть мене силоміць. Я відмовлявся розмовляти із слідчими — мене кинули до психіятричної лікарні. Більше того: коли у в'язничному коридорі я крикнув, що мене збираються везти до психіятричної лікарні, на мене накинулися з кулаками начальник в'язниці Сапожніков та черговий офіцер. Для того, щоб мене психічно зломати, з'єднали свої зусилля слідчі та прокурори по нагляду Макаренко, Погорілий, Малий і вони несуть усю відповідальність за самосуд, що його чинять у кабінетах слідчих, за порушення елементарних правил ведення слідства. Для мого обвинувачення використали інспірованих каґебістами свідків — Мацкевича, Сідорова, Кислинського, хоча я з самого початку говорив про них, як про каґебістську клієнтуру, до того ще шовіністичного типу.

— Я відразу зрозумів, що Стус націоналіст, тому що він весь час говорив українською мовою, — заявив на очній ставці Сідоров.

З прямою метою оббріхання інших заарештованих були використані як „свідки" психічно і морально зломані З. Франко та Л. Селезненко. Останній заявив на суді, начебто я зробив на нього враження справжнього націоналіста. Коли я заперечив це твердження як безпідставне, Селезненко відмовився від нього. Тоді суддя Дишель почав лякати свідка в'язницею. І Селезненко не встояв перед шантажем. Те саме було і з свідком Калиниченком І., у нього в КҐБ вимусили фальшиве свідчення з приводу мого вірша, від якого він відмовився на слідстві. Тоді суддя почав обливати його нецензурною лайкою, погрожуючи, що за таку поведінку його виженуть з роботи і позбавлять вченого ступеня.

Під час суду я вимагав відкритого суду — мені відмовили, я відмовився від оборонця, вимагав літературних експертів — і теж марно.

У зв'язку з цим я обвинувачую весь слідчий відділ КҐБ, начальника в'язниці Сапожнікова, всю колеґію суддів, прокурорів Макаренка, Малого і Погорілого, які чинили цей злочинний самосуд наді мною та моїми товаришами.

6. Я обвинувачую внутрішніх рецензентів КҐБ, які писали оцінки на вилучені твори українських літераторів. З них я можу назвати А. Каспрука (Інститут літератури АН УССР), який рецензував збірку моїх віршів та літературно - критичні статті, А. Ковтуненка (Інститут літератури АН УССР), автора „відгуку" на збірку „Крик з могили" М. Холодного, авторів колективної рецензії на книгу І. Дзюби „Інтернаціоналізм чи русифікація?" А. Скабу, В. Євдокименка, Ю. Збанацького, В. Козаченка, Л. Нагорну (Інститут історії партії), П. Недбайла (доцент кафедри журналістики Львівського університету). Підставою для притягнення їх до судової відповідальности можуть бути наявні в справі їх рецензії з відверто поліційними, кровожерними заявами. Гадаю, що їхня вина в проведені масових репресій така сама, як й штатних каґебістів. Вони такі самі душогуби, як слідчі і судді.

7. Я обвинувачую каґебістів за фізичні муки, що їх заподіюють українським політв'язням. Так в 1972 році заподіяли кілька ножових ран В. Морозу. На початку 1975 року важко побили М. Осадчого у камері Потьми. Трохи пізніше це трапилось й з В. Чорноволом, якого шостого дня голодівки силоміць виштовхали на етап, закованого в кайдани і примусили босоніж йти по снігу. Фізичним знущанням піддаються українські жінки - політв'язні — Строката, Шабатура, яких у січні 1975 року кинули до таборової в'язниці на голодний пайок, довівши їх до надзвичайного виснаження. Іншим в'язням вони методично вкорочують життя — холодом й голодом, відсутністю необхідного лікування тощо.

Я обвинувачую каґебістів, які четвертий рік тримають у психіятричних лікарнях українських політв'язнів — М. Плахотнюка, В. Ковчара, В. Рубана, Лупоноса, Л. Плюща, Терелю, Красівського та інших. Я називаю КҐБ при Раді Міністрів УССР зловмисною організацією, що здійснила дикі репресії 1972-73 років у небачених за теперішнього часу для СССР маштабах, нанесла невиправдану шкоду українському народові та його культурі. Я обвинувачую КҐБ як організацію відверто шовіністичну й антиукраїнську, тому, що вона зробила мій народ й без'язиким й безголосим. Судові процеси 1972-73 років на Україні, це суди над людською думкою, над самим процесом мислення, суди над гуманізмом, над проявами синівської любови до свого народу. Покоління молодої української інтеліґенції, що його зробили поколінням політв'язнів, було виховане на ідеях гуманізму, справедливости, свободи. В цьому вся його провина, весь його злий намір. Але тільки такими синами славен народ — й нині, й у віки вічні.

Я певний того, що рано чи пізно КҐБ будуть судити — як злочинну, відкрито ворожу народові поліційну організацію. Та не певен я, що сам доживу до цього суду. Тому прошу передати моє звернення обвинувачам цієї злочинної організації. Нехай у багатотомній справі її злочинів буде і моя сторінка свідчень - обвинувачень.

Василь Стус,
Концтабір „Дубровлаг"

1975 р.

ПРЕДСТАВНИКИ...

(Закінчення зі стор. 1-ої)

своєму слові відмітив великий вклад українців в канадську культуру — „найкращим висловом і прикладом чого є пам'ятник Л. Українки, великої поетеси та борця за свободу". Владики Михаїл та Ізидор посвятили пам'ятник і в своїх промовах вказали на велике значення Л. Українки та її творчости.

Спорудження пам'ятника Лесі Українки в Міжнародному Році Жінки, згідно з попередньою ухвалою конґресу українців Канади з жовтня 1961 року довершив Діловий Комітет під головуванням інж. Леоніди Вертипорох. Признання голові та скульпторові М. Черешньовському висловили: Я. Іванчук, адв. Сергій Радчук, президент КУК, Стефанія Савчук, голова СФУЖО, д-р С. Мартинюк від СКВУ, адв. Дарнищук від провінційної Ради КУК, радний В. Бойчук, який вложив багато старання для одержання площі під пам'ятник, мґр Уляна Целевич від Організацій Українського Визвольного Фронту в Америці, Маруся Бек від УНРади. Дефіляду молоді СУМ, Пласт, ОДУМ перед пам'ятником відбирали: інж. Я. Соколик, голова місцевої Пластової Станиці; Олег Биндюга, голова Осередку СУМ; Л. Ліщина, голова ОДУМ, та почесні гості. Грала пластова оркестра ім. св. Юрія і духова оркестра СУМ „Батурин"

Михайло Черешньовський

під мистецьким керівництвом мґра В. Кардаша. Слово про Л. Українку сказали: мґр М. Стебельська і скульптор М. Черешньовський. У мистецькій частині виступали молодечі мистецькі хори: „Діброва", диригент В. Кардаш; „Калина", диригент Б. Гарасимчук; „Веснівка", під керівництвом К. Зорич-Кіндратів. Рівнож виступав артист В. Довганюк, Христя Яріш і Іванка Маїк, Галя Шліхта і Віра Харченко. Заключне слово мала інж. Л. Вертипорох, висловивши подяку всім членам Комітету, організаціям, жертводавцям, гостям і учасникам. Програмою проводили Ганна Мазуренко і Марія Шкамбара.

УКРАЇНСЬКА ДЕЛЕҐАЦІЯ...

Закінчення зі стор. 1-ої)

на-Шумук, Стефанія Шабатура і Оксана Попович.

Українська делеґація, крім слухання парляментарних дебат (саме тоді представник Комісії Европейської Спільноти здавав звіт про господарське положення держав членів Спільноти) загальної сесії Парляменту, була прийнята на одногодинній інформативній бесіді, де учасники могли ставити питання та висловлювати свої побажання. З українського боку було порушено питання европейського права у відношенні до втікачів зі Східньої Европи, а також справу участи в загальному прямому голосуванні до Европейського Парляменту, що мало б відбутися в 1978 р.

Особливо сердечна була зустріч з бельгійським парляментаристом, сенатором П. Дешампом, який взяв зобов'язання передати петицію на розгляд Парляменту. В висліді тієї візити подано до преси, репрезентованої в Европейському Парляменті, комунікат і документацію стосовно переслідувань українців в СССР.

Того ж дня з нагоди Свята Покрови Богородиці в українській церкві в Страсбурзі духовник делеґації о. д-р Б. Курилас відправив св. Літургію і сказав принагідну проповідь. Вечір того дня делеґація провела на товариській зустрічі в готелі „Пакс", де було проведено виміну думок щодо перспектив дальшої зовнішньої праці.

В середу 15 жовтня, в річницю геройської смерти сл.п. Степана Бандери, в поворотній дорозі, на запрошення о. крилош. Павла Когута, делеґація вступила на Українську Оселю в Маквілер, де обидва отці в чудовій каплиці Оселі відправили Панахиду, а о. крил. П. Когут сказав проповідь в пошану сл.п. Провідника ОУН, підкреслюючи його глибоку релігійність та християнські чесноти. Відтак на гостинному прийнятті в приміщеннях Оселі керівник делеґації мґр О. Коваль в короткому слові пригадав значення ідеї і характеру, які уосіблював Степан Бандера, залишивши печать свого духа на цілій новітній епосі України. Порушено також тему виховання української молоді і потребу тіснішої співпраці на тому відтинку між організаціями, оселями та країнами.

Поїздка української делеґації з Бельгії до Европейського Парляменту забрала три дні часу, який використано повністю для добра української справи. Ця поїздка належить до перших того роду відвідин Европейського Парляменту, установи, що з кожним роком набирає чимраз більшого значення і проготовляється до прямих загальних виборів в 1978 р. Наша делеґація настоювала на тому, щоб виборчий правильник узгляднював також вимогу рівноправної участи українців, перебуваючих в Західній Европі, в тих виборах, поки Україна, як вільна держава, не зголосить своєї участи в Европейському Парляменті та в Европейській Спільноті.

СОВЄТСЬКИЙ...

Закінчення зі стор. 1-ої)

прокурора УССР в справі русифікації високого шкільництва та домагання притягнути до судової відповідальности міністра освіти УССР Юта Данкова; ілюстрований список з біографічними даними найбільш відомих політичних в'язнів.

2) Штучне нищення української історії: У цій частині наведено факти про знищення цілого ряду українських історичних пам'яток. Сюди включено як додатки: спеціяльний меморандум до ЮНЕСКО про закриття музею-архіву Івана Гончара в Києві, про знищення бібліотеки Видубецького манастиря, бібліотеки-архіву Академії Наук УССР в 1964 році великої синаґоґи разом з бібліотекою в Одесі цитату з листа Леоніда Плюща про фальшування історії України; уривок з листа Вячеслава Чорновола до президії Верховної Ради УССР в справі знищення стрілецьких могил на Янівському цвинтарі у Львові; оригінальні фотографії з Янівського цвинтаря.

3) Переслідування релігії: тут подано найновіші інформації про переслідування священиків і вірних та про нищення церков в Україні; подано що лише у Львівській області з 1,200 церков залишилося 528. У додатках подано: інформацію про знищення Української Православної Автокефальної Церкви на чолі з Митрополитом В. Липківським, про знищення Української Католицької Церкви та насильне включення їх до Російської Православної Церкви; фотографію знищеної в 1974 році церкви св. Богоявлення в Житомирі (про це рівнож свідчив А. Левітін-Краснов); фотографію знищеного золотоверхого манастиря св. Володимира в Києві, місце з-під якого перетворено в спортову площу.

4) Офіційний антисемітизм: у цій частині д-р А. Зварун обвинувачував совєтський уряд в Москві в посилюванні антаґонізмів поміж українцями і жидами; про випадок зорганізування погрому в Києві органами КҐБ і про книжку Т. Кічка „Юдаїзм без прикрас", яка появилася в видавництві Академії Наук УССР саме тоді, коли цю Академію всеціло підпорядковано всесоюзній Академії в Москві і де затверджуються всі видання республіканських академій; у додатках включено: карикатуру з „Перця" про співпрацю сіоністів і українських націоналістів; карикатури з книжки Т. Кічка, яку порівнано з книжкою Б. Смоляра, що появилася у видавництві МекМіллена в 1971 році; статтю А. Шіфріна про українсько-жидівські відносини.

Свої свідчення др А. Зварун закінчив словами: „Для кожного з нас ясно, що Л. Брежнєв думав, коли недавно сказав: „національне питання (у нас) є цілковито розв'язане — остаточно і безповоротно". Для України це значить знищення всього, що українське — мови, історії, літератури, виховання, традицій, релігії, мистецтва і навіть думки. За Сталіна та ціль мала бути осягнена засобом ґеноциду, за Брежнєва — це політика етноциду, підступне знищення душі українства. В СССР цей етноцид не називають російським шовінізмом, а радше інтернаціоналізмом. Для цієї цілі совєтські власті приготовані знищити цивілізацію, культуру і, якщо потрібно, навіть фізичне існування понад 40 мільйонів українців".

Після свідчень члени трибуналу ставили д-рові А. Зварунові питання, зокрема ставив питання Сімон Візенталь, голова Центру Жидівської Документації у Відні. В одному випадку свідчення д-ра А. Зваруна були перервані оплесками. Данські експерти прийняли предложені д-ром А. Зваруном фотографії як автентичний і доказовий матеріял, який підтверджував його свідчення. Свідчення закінчено відчитанням на пресовій конференції декларації трибуналу, в якій з'ясовано мотиви Переслухання та стверджено порушування і нехтування людських і національних прав в СССР та репресії і переслідування за переконання.

ПАМ'ЯТІ ВЕЛИКОГО ГРОМАДЯНИНА

(Закінчення зі стор. 2-ої)

теж і в сателітних державах, комуністична партія, НКВД, КҐБ, які розпоряджають тисячами аґентів— це все загроза для українських волелюбних людей і їх політичного проводу. Доказом цього — вбивства наших чільних людей. Д-р Степан Витвицький усміхнувся й сказав: „Бачите, пане товаришу, я і не думав про свою особисту безпеку. А впрочім, — упаде від удару сокири одно дерево, тут же росте і піднімається у небо друге. Не стане мене, справи визволення поведе хтось другий!".

Я слухав його мудрих слів і дивився на його мешкання з дуже скромним умеблюванням і думав: „Екце Президент Украіне" — Єе є Президент України!

Біля нього усміхнена як все його дружина, пані Мелянія. Жінка надзвичайних шляхетних прикмет душі — справжня Перша Леді. Вона була його секретаркою, прочитувала часописи і письма та підкреслювала їх важливіші місця для уваги її чоловіка, зір якого із старшим віком помітно слаб. Завдяки їй у великій мірі Президент міг прочитувати багато потрібного йому матеріялу.

А д-р Степан Витвицький до мене: „А коли ви, пане товаришу, видобули мене з Гарлему, — то може б знайшли для мене людину, яку б ви поручили, як мого особистого секретаря?" — „Готове!", — кажу, — до вас Пане Президенте, зголоситься б. радник суду Роман Авдиковський, мій співробітник у праці, що саме перейшов на емеритуру". Кілька днів пізніше д-р Степан Витвицький мав свого секретаря.

Одначе, доля готовить нам часто несподівані удари. — Пані Мелянія Витвицька, що перебула кілька важких операцій, відійшла у Вічність. Повдовів теж і я. І ось ми зустрілись на східцях кам'яниці, — самітні у нашім горі. Він — Великий Громадянин, похилений горем, і я, його сусід, похилений теж від тягарів, що їх принесло життя.

„І що будемо тепер робити у нашій самоті?" — говорить він, — і я чув, як він бере мене у свої обійми — і так ми триваємо мовчки через хвилю. Він у цю хвилю не Президент Соборної Української Держави, а скромна, звичайна людина, на яку впав важкий удар. У його очах видно — сльози.

„Поїдете, Пане Докторе, на вакації, там відпочинете й буде Вам добре, — а може перенесетися на Бронкс до сина Ігоря?" — сказав я, але він не хотів йти звідси, його бажанням було залишитись тут у тім мешканні, де жила його дружина Мелянія, яка вміла створити і на чужині справжній дім, родинне вогнище для нього і для себе і для всіх знайомих і приятелів, які часто знаходили в її домі так багато дружнього тепла.

Вакації він провів у Стетен Айленд у свояків сина. По повороті він занедужав. Перенісся у Бронкс до сина Ігоря і незабаром на 81-ім році життя замкнув навіки втомлені очі...

Замкнулись сторінки книги його життя. Його, що був Великим Громадянином, — скромним, як то бувають усі великі люди.

А ми, що зібрались на цвинтарі в Бавнд Бруку, прощали його, відчуваючи велику втрату, що її поніс через його смерть Український Народ десять років тому.

ПЕДАГОГІЧНІ КУРСИ НТШ

Педагогічний Інститут Українознавства НТШ і Шкільна Рада УККА повідомляють, що педагогічні курси для підготови учителів українознавства продовжують свою працю в цьому осінньому семестрі кожного четверга від 5-тої години по полудні в приміщеннях НТШ — Ню Йорк, 302 Вест 13 вулиця.

ТАРЗАН, Ч. 7382. Старий ворог

„Я все частіше думав про ту гарну дівчину... Одного дня я рішив зробити перший крок... Але в хатині не було нікого..."

„Раптом із джунглів долетів страшний крик жінки... Це мавпа схопила Джейн і несла її в джунглі..."

„Виявилося, що це був ніхто інший, а мій старий ворог, Теркоз!"